

УДК 153.923:37.091.33

ЯЛАНСЬКА С. П., ЛУТФУЛЛІН В. С.

Полтавський педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ВИПЕРЕДЖАЛЬНИЙ РОЗВИТОК НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ УЧНІВ ЯК ВИРІШАЛЬНА УМОВА УСПІШНОГО НАВЧАННЯ

У статті обґрунтовується необхідність об'єднаних зусиль учителів усіх предметів у вирішенні проблем розвитку навчально-пізнавальних і читацьких інтересів школярів; на основі узагальнення педагогічної спадщини Я. А. Коменського, Дж. Локка, Ж. Руссо та інших видатних педагогів формулюється принцип випереджального розвитку пізнавальних інтересів учнів, реалізація якого є найнеобхіднішою умовою успішного навчання. Розвиток інтересів учнів розглядається з урахуванням їх вікових та індивідуально-психологічних особливостей, у взаємозв'язку з практичним вирішенням проблеми усунення навчальних перевантажень шляхом концентрації уваги вчителя на глибокому засвоєнні школярами головних компонентів змісту навчальних предметів.

Ключові слова: навчально-пізнавальні і читацькі інтереси учнів; випереджальний розвиток інтересу до знань і бажання навчатися, уроки розвитку навчальних інтересів, педагогічне керівництво самостійним читанням учнів, літературні бесіди, гурткова робота, навчальне перевантаження учнів, структурування навчального матеріалу за його значенням, попередження педагогічної занедбаності учнів.

Постановка проблеми. Протягом останніх десятиріч педагогічна громадськість України і багатьох зарубіжних країн виявляє гостру стурбованість украї низьким рівнем читацької активності дітей, підлітків й учнівської молоді. На Всеукраїнській науково-практичній конференції, присвяченій проблемі розвитку читацьких інтересів учнів, ця болюча проблема обговорювалася у контексті вивчення української мови і літератури [2]. Проте справу виховання в учнів любові до книги не можна покладати лише на вчителів-словесників. Література художня, наукова, науково-популярна і науково-фантастична охоплює всі сфери людського життя і діяльності, всі галузі науки, всі види мистецтва. У залученні учнів до читання науково-популярної і науково-художньої літератури з математики, фізики, хімії, біології, історії, географії провідна роль має належати вчителям цих предметів. Наприклад, хто, як не вчитель математики чи фізики, має ознайомлювати учнів з книгами Я. Перельмана «Жива математика», «Цікава алгебра», «Цікава геометрія», «Цікава фізика», «Цікава астрономія»? Від кого вони дізнаються, що ці книги мають десятки видань різними мовами? На превеликий жаль, багатьом учителям не вистачає розуміння особистої відповідальності за величну справу виховання інтересу і любові до книги.

Розвиток пізнавального інтересу, з урахуванням вікових та індивідуально-психологічних особливостей школярів, є одним із найвагоміших чинників навчального процесу, вплив якого незаперечний для створення сприятливої атмосфери навчання.

Аналіз останніх досліджень з публікаціями. Розумінню проблеми розвитку навчально-пізнавальних інтересів учнів сприяє вивчення досвіду Я. А. Коменського, Г. С. Костюка, А. С. Макаренка, С. Д. Максименка, М. І. Пирогова, В. О. Сухомлинського та ін.

Розвиток пізнавальних інтересів школярів уважали найнеобхіднішою умовою успішного навчання такі видатні філософи і педагоги, як М. Ф. Квінтіліан, Ф. Рабле, М. Монтень, Дж. Локк, Ж.-Ж. Руссо і багато інших [6].

Мета статті полягає у розкритті проблеми випереджального розвитку навчально-пізнавальних інтересів учнів як вирішальної умови успішного навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Міжнародне дослідження, яке проводилося у 2002 р. й охопило 32 країни, показало, що школярі, втративши інтерес до читання, розучуються сприймати текст. Це означає, що вони не можуть самостійно працювати з підручниками й успішно засвоювати зміст більшості навчальних предметів. Тому у ряді європейських країн «дитяче читання введено у ранг державної політики» [2, с. 89].

Понад 150 років пройшло з того часу, як у загальноосвітніх навчальних закладах України було започатковано цілеспрямоване педагогічне керівництво самостійним читанням учнів. З цією метою М. І. Пирогов, видатний хірург і педагог, який був попечителем Одеського, а потім Київського навчального округу, запровадив у гімназіях літературні бесіди викладачів різних предметів з учнями. Такі бесіди пробуджували у бага-

тьох гімназистів інтерес до самостійної роботи з науковою літературою, виявляли обдарованість і нахили до того чи іншого виду діяльності. Тим самим були підтверджені сподівання М. І. Пирогова, що літературні бесіди можуть стати «потужним посібником учням до «самоосвіти» і «засобом до розвитку самостійної діяльності», «сприятимуть підготовці учнів до самостійних наукових досліджень, до навчання в університеті» [9]. Отже, участь учителів різних предметів у проведенні таких бесід – це надійний шлях виховання інтересу і любові до книги і водночас підготовки учнів до вибору професії. Цей шлях, перевірений на практиці саме в Україні, але забутий, необхідно поновити у сучасних умовах. Проте інтерес до самостійного читання книг з того чи іншого навчального предмету виникає в учнів переважно на основі пробудження інтересу до цього предмету на уроках й у процесі позакласної роботи. Як підкреслювалося на конференції з проблем розвитку читацьких інтересів учнів, «криза дитячого читання полягає не у тому, що діти перестали читати, а у тому, що у них не розвинений чи втрачений інтерес до цієї сфери занять. Читання без інтересу перетворюється у формальну діяльність, позбавлену для дитини будь-якої привабливості» [2, с. 88]. Разом з тим у виступах учасників конференції зазначалося, що розвиток інтересу залишається поза увагою багатьох учителів. Наводилися навіть і такі приклади: «під час опитування вчителів-словесників прозвучали відповіді: не має значення, цікавиться школяр книгами чи ні – головне, щоб читав». І така думка, на жаль, досить поширена серед учителів [2, с. 89].

Для розгляду проблеми перевантаження учнів важливий науковий доробок Г. С. Костюка – з'ясування психологічних передумов ефективності педагогічних впливів, особливостей індивідуального підходу до учнів, вимог до методу навчання як способу організації дій учнів з навчальним матеріалом, а також до побудови останнього, як і навчальних ситуацій, де він функціонує. Розгляд суперечностей між рівнем розвитку, що його досяг суб'єкт, і функціями, які йому доводиться виконувати. Автор переконує, що педагогічні впливи повинні сприяти розв'язанню наявних суперечностей [5].

Шкільна практика свідчить про те, що відсутність в учнів інтересу до предмету і бажання його вивчати вважається багатьма вчителями буденним явищем. Звикаючи навчати дітей, у яких немає бажання навчатися, вчитель втрачає розуміння того, що ці діти стають нездатними

засвоювати навчальний матеріал. Зрозуміти це допомагає звернення до педагогічної спадщини Я. А. Коменського, який цілком правильно *порівнював утрату бажання навчатися, огиду до знань зі смертю навчання* [4, с. 528]. Підтверджуючи цю думку, В. О. Сухомлинський зазначав: *«Усі наші задуми, всі пошуки й побудови перетворюються у прах, якщо немає в учня бажання навчатися»* [11, с. 78]. Тому він спрямовував увесь педагогічний колектив Павлівської середньої школи на пробудження і розвиток навчально-пізнавальних інтересів у кожного учня.

Небажання навчатися становить велику небезпеку: у більшості випадків воно супроводжується недисциплінованістю учнів і навіть зривами уроків. На цьому ґрунті укорінюються найважчі форми педагогічної занедбаності учнів, які зрештою переростають у протиправну поведінку неповнолітніх [6].

Історико-педагогічний підхід до проблеми виховання мотивів навчання дає можливість сформулювати принцип випереджального розвитку в учнів інтересу до навчальної діяльності, сутність якого була розкрита Я. А. Коменським: *«Яке б заняття не розпочинати, потрібно, насамперед збудити в учнів серйозну любов до нього, довівши перевагу цього предмету, його користь, приємність і що тільки можна»* [4, с. 354].

На сьогодні мотивація як психічне явище науковцями трактується по-різному. В одному випадку – як сукупність чинників, що підтримують і направляють, тобто визначають поведінку і діяльність особистості, у другому випадку – як сукупність мотивів, у третьому – як спонукання, що викликає активність організму і визначає її спрямованість. Мотивація як рушійна сила людської поведінки займає провідне місце у структурі особистості, пронизуючи її основні структурні утворення: спрямованість особистості, характер, емоції, здібності, діяльність і психічні процеси. Це внутрішня детермінація поведінки і діяльності, яка, може бути зумовлена і зовнішніми подразниками, що оточують людину, середовищем. Пізнавальна мотивація особистості тісно пов'язана з індивідуальною спрямованістю пізнавальної діяльності і потребою досягнень у цій сфері [7;13].

Провідні мотиви поведінки з часом стають настільки характерними для людини, що перетворюються у риси її особистості. До їх числа відносять і мотив досягнення успіхів, і мотив уникнення невдач. Домінуючі мотиви стають однією з основних характеристик особистості, що відбивається на особливостях інших особистісних

рис. Кожна окрема людина має домінуючу тенденцію керуватися або мотивом досягнення, або мотивом уникнення невдачі. Переважання мотиву досягнення успіху чи уникнення невдачі визначає деякі особистісні особливості людини. Мотив досягнення пов'язаний з продуктивним виконанням діяльності, а мотив уникнення невдачі – з тривогою і захисною поведінкою. Особистості, мотивовані на успіх, вважають за краще завдання середньої складності або трохи вище. Дуже легкі завдання не приносять їм почуття задоволення і справжнього успіху, а при виборі занадто важких й об'ємних велика ймовірність неуспіху; тому вони не обирають ні ті, ні інші. При виборі ж завдань середньої складності труднощі, успіх і невдача стають рівноймовірними і результат стає максимально залежним від власних зусиль людини. Після виконання ряду завдань й одержання інформації про успіхи і невдачі у їх вирішенні ті, хто мотивований на досягнення, переоцінюють свої невдачі, а мотивовані на невдачу, навпаки, переоцінюють свої успіхи [7; 13].

Дж. Локк цілком правильно застерігав педагогів від перетворення навчальних занять у примусовий обов'язок: *«Все, що пропонується у такій формі, негайно стає нудним, душа проймається огидою до цього, навіть у тому випадку, коли воно раніше було для неї приємним або байдужим»*. Поділяючи таку точку зору, Ж. Ж. Руссо наполягав на тому, щоб вихователь з особливою увагою ставився до проявів пізнавального інтересу дитини: *«Безпосередній інтерес – ось великий двигун, єдиний, який веде вірно і далеко»* [6, с. 275].

Необхідність випереджального розвитку інтересу до навчальної діяльності однаковою мірою стосується викладання всіх навчальних предметів, його реалізація здатна справити величезний позитивний вплив на результати навчально-виховної діяльності школи. Одним з яскравих і неспростовних прикладів багатогранного благотворного впливу інтересу, допитливості, стійкого бажання оволодівати знаннями на розумовий розвиток учнів і результати їх пізнавальної діяльності є написання тринадцятирічною київською школяркою Наталкою Котигоренко книжки *«Все о кошках»*. Дівчинка виявила таку ерудицію з обраної нею теми, якій можуть позаздрити дехто зі шкільних учителів біології. Вона зібрала і систематизувала безліч фактів з найрізноманітніших джерел: із фольклору, художньої, науково-популярної і наукової літератури. Звертає на себе увагу широке коло інтересів Наталі, наполегливе вивчення англійської, німецької та

французької мов, навчання гри на гітарі (Н. Котигоренко. *Все о кошках*. – К.: Довіра, 1992).

Могутнім засобом випереджального розвитку навчально-пізнавальних інтересів учнів є позакласна робота, про що свідчить, зокрема педагогічний досвід учителя хімії Г. Є. Васіна. Позакласну роботу зі свого предмету він розпочинає з першого року навчання дітей у школі. З цією метою Григорій Євгенович проводить для першокласників екскурсії до кабінету хімії. Разом з учнями-гуртківцями він ознайомлює молодших школярів з хімічними приладами, демонструє цікаві досліди, пояснює правила техніки безпеки при роботі з хімічними речовинами. Першокласники мають можливість відвідувати хімічні вечори. Така робота продовжується й у наступних класах, а починаючи з п'ятого класу, учні залучаються до занять хімічного гуртка. Розвиток стійкого інтересу до вивчення хімічних явищ і процесів дає неперевершені результати: до 80% учнів Г. Є. Васіна відносять хімію до найбільш цікавих навчальних предметів, до 40% учнів закінчують школу з наміром обрати професію у галузі хімії. Звертає на себе увагу той факт, що у хімічному кабінеті не було жодного випадку псування реактивів, посуду, нещасного випадку через самовільне або невміле поводження з ними [8].

З цього унікального досвіду випливають важливі висновки загальнодидактичного характеру. По-перше, у вирішенні завдань випереджального розвитку інтересу до навчання, вчителі середніх і старших класів не повинні залишати поза увагою учнів молодшого шкільного віку. Саме у цьому віці найлегше прищепити дітям допитливість, інтерес і любов до живої і неживої природи. По-друге, найважливішим завданням учителя на початковому етапі викладання будь-якого предмету є пробудження в учнів інтересу до його вивчення. На нашу думку, саме ця мета має бути головною при проведенні учителем перших уроків зі свого предмету. Такі уроки доцільні і на початку вивчення найбільш складних розділів і тем навчальної програми. Тому й класифікацію типів уроків за основною дидактичною метою треба доповнити уроками виховання інтересу до вивчення предмету.

Випереджальний розвиток пізнавальних інтересів учнів і формування у них стійкого прагнення до знань – це надійний шлях до піднесення якості шкільної освіти. Проте на цьому шляху виникає багато перешкод. Про одну з цих перешкод – відсутність у багатьох учителів розуміння винятково важливого значення інтересу у навчальній діяльності учнів – було зазначено

вище. У психолого-педагогічній літературі значна увага приділяється тому, що негативний вплив на розвиток пізнавальних інтересів учнів, особливо на формування читацьких інтересів, справляє надмірна втрата учнями часу на комп'ютерні ігри і перегляд телевізійних програм та відеофільмів. Проте, як свідчать численні дослідження, найбільший гальмівний вплив на пробудження інтересу до знань справляють навчальні перевантаження школярів.

Не можна не погодитися з тривожними думками М. Бауера, кандидата філософських наук, начальника управління освіти і науки Чернівецької облдержадміністрації: «Перевантажені навчальні програми і навчальні плани, нудні підручники притуплюють бажання вчитися. Учень залежно від віку працює щодня по чотири-сім годин у школі. Та ще дві-чотири години вдома, виконуючи домашні завдання. Загалом, учнівський робочий день становить шість-одинадцять годин напруженої праці. І в школяра майже не залишається часу на власні захоплення» [1]. Ця стурбованість знаходить підтвердження не лише у численних дослідженнях вітчизняних і зарубіжних педагогів, її повною мірою поділяють також лікарі [12] і кримінологи [3].

Тому підвищення рівня пізнавальних інтересів учнів необхідно розглядати у нерозривному зв'язку зі складною проблемою усунення навчальних перевантажень. Проведені нами дослідження свідчать, що у вирішенні цієї проблеми поряд з авторами програм і підручників важлива роль належить педагогічним колективам шкіл [5]. Водночас випереджальний розвиток пізнавальних інтересів учнів, полегшуючи, поглиблюючи і прискорюючи процес засвоєння знань, умінь і навичок і формування відповідних компетенцій, є важливим чинником у плані зниження рівня навчальних перевантажень [5].

Як зазначалося вище, В. О. Сухомлинський націлював увесь педагогічний колектив Павлівської середньої школи на пробудження і розвиток навчально-пізнавальних інтересів у кожного учня. На відміну від більшості загальноосвітніх шкіл у Павлівській школі учні не перевантажувались надмірними домашніми завданнями. У вільний від навчання час вони залучались до занять у численних предметних, технічних, художніх гуртках, спортивних секціях, що сприяло виявленню і розвитку інтересів, нахилів і творчих здібностей кожного учня. В. О. Сухомлинський піклувався про те, щоб у школі щороку було 40–45 гуртків, кількість яких змінювалася залежно від індивідуальних нахилів та інтересів дітей [10].

Учителі Павлівської школи докладали великих зусиль також для того, щоб залучити учнів до читання доступної за змістом літератури з різних галузей знань. У цьому В. О. Сухомлинський убачав один з важливих засобів подолання навчальних перевантажень. «Ми добиваємося, – зазначав він у цьому зв'язку, – щоб наш учень читав журнали, науково-популярну літературу: чим більше він читає внаслідок свого інтересу до книжки, до науки, тим легше він оволодіває основами наук, тим менше часу йде в нього на підготовку домашніх завдань... Перш ніж почути на уроці фізики пояснення матеріалу про будову атома, наш учень уже начитався захоплюючих, цікавих статей і заміток про елементарні частинки; нехай багато чого в цих статтях йому ще не зрозуміле, але це не послаблює, а, навпаки, посилює інтерес до матеріалу, що вивчається на уроках» [10, с. 243–244].

На нашу думку, вагомий внесок В. О. Сухомлинського у розробку теорії і практики подолання навчальних перевантажень і піднесення якості навчання на основі випереджального розвитку інтересів учнів очікує глибокого науково-педагогічного осмислення.

Приймаючи до уваги нерозривний зв'язок подолання навчальних перевантажень з розвитком в учнів інтересу до знань, вихованням бажання навчатися, слід зазначити, що педагогічні колективи шкіл можуть досягти значних успіхів у вирішенні цих взаємопов'язаних проблем на основі адаптації змісту шкільної освіти до можливостей якісного засвоєння учнями сукупності навчальних предметів [6]. Цілком доступним для методичних об'єднань учителів є один з найбільш ефективних засобів усунення навчальних перевантажень, яким є структурування навчального матеріалу за критеріями його важливості.

Я. А. Коменський за цими критеріями поділяв навчальний матеріал на головний, другорядний і треторядний. Найкоротший шлях у навчанні він пов'язував з виділенням головного і створенням умов для успішного його засвоєння учнями, порівнюючи досконале викладання з військовим мистецтвом і цінуючи у ньому насамперед стислість: «Хто шукає швидкої перемоги над ворогом, той не затримується біля менш важливих укріплених місць, але зосереджує сили на оволодінні головним військовим пунктом, будучи впевненим, що при досягненні цієї мети інші укріплення перейдуть на його бік». Теж саме має місце у навчанні: «якщо буде з'ясоване основне, другорядне впливатиме з нього саме собою ... Тому було б нескінченно нудною, розтя-

гнутою й заплутаною справою, якщо б хто-небудь побажав навчати спеціальним подробицям (наприклад, всім особливостям трав і тварин, робіт ремісників, назвам інструментів тощо)» [4, с. 382].

Висновки Таким чином, поєднуючи структурування навчального матеріалу з випереджальним розвитком інтересів учнів педагогічні колективи шкіл можуть досягти значних успіхів у підвищенні ефективності навчально-виховного процесу.

Список використаних джерел

1. Дитину треба любити, проїняти її інтересами // Освіта України — 2001. — № 67—68.
2. Донченко Т. Про підсумки роботи Всеукраїнської науково-практичної конференції «Розвиток читацьких інтересів учнів у процесі вивчення української мови і літератури» / Т. Донченко // Українська мова і література в школі. — 2007. — № 7—8. — С. 88—90.
3. Ермаков В. Д. Учеба и работа в судьбах «трудных» и правонарушителей / В. Д. Ермаков // Трудные судьбы подростков — кто виноват? — М. : Юридическая литература, 1991. — С. 253—266.
4. Коменский Я. А. Избр. пед. соч. : В 2-х т. — Т. 1 / Я. А. Коменский / Под ред. А. И. Пискунова. — М. : Педагогика, 1982. — 656 с.
5. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / За ред. Л. М. Проколієнко. — К. : Рад. Школа, 1989. — 608 с.
6. Лутфуллин В. С. Теоретико-методичні засади усунення навчальних перевантажень учнів / В. С. Лутфуллин // Полтава: Видавець Шевченко Р. В., 2011. — 336 с.
7. Максименко С. Д. Психологія учіння людини : генетико-модельний підхід : монографія / С. Д. Максименко. — К. : Видавничий Дім «Слово», 2013. — 592 с.
8. Невский И. А. Трудный успех / И. А. Невский. — М. : Просвещение, 1981. — 128 с.
9. Пирогов Н. И. Избр. пед. соч. / Н. И. Пирогов. — М. : Изд-во АПН РСФСР, 1953. — 752 с.
10. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: В 5-ти т. — Т. 4. / В. О. Сухомлинський— К. : Рад. школа, 1977. — 640 с.

11. Сухомлинский В. А. О воспитании / В. А. Сухомлинский. — М. : Политиздат, 1975. — 272 с.
12. Школа и психическое здоровье детей. — М. : Медицина, 1988. — 272 с.
13. Яланська С. П. Психологічні засади розвитку творчості майбутніх учителів біологічних дисциплін: теорія і практика : монографія / С. П. Яланська ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. — Полтава, 2010. — 332 с.

Spysok vykorystanyh dzherel

1. Ditinu treba lyubiti, proinyatis' її interesami // Osvita Ukraini — 2001. — № 67—68.
2. Donchenko T. Pro pidsumki roboti Vseukraїns'koї naukovo-praktichnoї konferencії «Rozvitok chitac'kih interesiv uchniv u procesi vivchennya ukraїns'koї movi i literaturi» / T. Donchenko // Ukraїns'ka mova i literatura v shkoli. — 2007. — № 7—8. — S. 88—90.
3. Ermakov V. D. Ucheba i rabota v sud'bah «trudnyh» i pravonarushitelej / V. D. Ermakov // Trudnye sud'by podrostkov — kto vinovat? — M. : YUridicheskaya literatura, 1991. — S. 253—266.
4. Komenskij Ya. A. Izbr. ped. soch. : V 2-h t. — T. 1 / Ya. A. Komenskij / Pod red. A. I. Piskunova. — M. : Pedagogika, 1982. — 656 s.
5. Kostyuk G. S. Navchal'no-vihovnij proces i psihichnij rozvitok osobistosti / Za red. L. M. Prokolenko. — K. : Rad. Shkola, 1989. — 608 s.
6. Lutfullin V. S. Teoretiko-metodichni zasadi usunennya navchal'nih perevantazhen' uchniv / V. S. Lutfullin // Poltava: Vidavec' Shevchenko R. V., 2011. — 336 s.
7. Maksimenko S. D. Psihologiya uchinnya lyudini : genetiko-modelyuyuchij pidhid : monografiya / S. D. Maksimenko. — K. : Vidavnicij Dim «Slovo», 2013. — 592 s.
8. Nevskij I. A. Trudnyj uspekh / I. A. Nevskij. — M. : Prosveshchenie, 1981. — 128 s.
9. Pirogov N. I. Izbr. ped. soch. / N. I. Pirogov. — M. : Izd-vo APN RSFSR, 1953. — 752 s.
10. Suhomlins'kij V. O. Vibriani tvori: V 5-ti t. — T. 4. / V. O. Cuhomlins'kij— K. : Rad. shkola, 1977. — 640 s.
11. Suhomlinskij V. A. O vospitanii / V. A. Suhomlinskij. — M. : Politizdat, 1975. — 272 s.
12. Shkola i psihicheskoe zdorov'e detej. — M. : Medicina, 1988. — 272 s.
13. YAlans'ka S. P. Psihologichni zasadi rozvitku tvorchosti majbutnih uchiteliv biologichnih disciplin: teoriya i praktika : monografiya / S. P. Yalans'ka ; Poltav. nac. ped. un-t imeni V. G. Korolenka. — Poltava, 2010. — 332 s.

ЯЛАНСКАЯ С. П., ЛУТФУЛЛИН В. С.

ОПЕРЕЖАЮЩЕЕ РАЗВИТИЕ УЧЕБНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫХ ИНТЕРЕСОВ ШКОЛЬНИКОВ КАК РЕШАЮЩЕЕ УСЛОВИЕ УСПЕШНОГО ОБУЧЕНИЯ

В статье обосновывается необходимость объединенных усилий учителей всех предметов в решении проблем развития учебно-познавательных и читательских интересов школьников; на основе обобщения педагогического наследия Я. А. Коменского, Дж. Локка, Ж.-Ж. Руссо и других выдающихся педагогов формулируется принцип опережающего развития познавательных интересов учащихся, реализация которого является необходимым условием успешного обучения. Развитие интересов учащихся рассматривается с учетом их возрастных и индивидуально-психологических особенностей, во взаимосвязи с практическим решением проблемы устранения учебных перегрузок путем концентрации внимания учителя на глубоком усвоении школьниками главных компонентов содержания учебных предметов.

Ключевые слова: учебно-познавательные и читательские интересы учащихся; опережающее развитие интереса к знаниям и желания учиться; уроки развития учебных интересов, педагогическое руководство самостоятельным чтением учащихся, литературные беседы, кружковая работа, устранение учебных перегрузок учащихся, структурирование учебного материала по его значимости.

YALANSKA S. P, LUTFULLIN V. S

**FORWARD THE DEVELOPMENT OF TEACHING AND LEARNING
INTERESTS OF STUDENTS – A CRUCIAL CONDITION
FOR SUCCESSFUL LEARNING**

In recent decades the public educational Ukraine and many foreign countries reveals an acute concern extremely low readership activity of children, adolescents and youth. However, the upbringing of students' love for books can not only impose on language and literature teachers. Literature art, science, popular science and science fiction covers all spheres of human life and activity, all science, all kinds of art. In attracting students to read popular science and science-fiction in mathematics, physics, chemistry, biology, history, geography leading role should belong to the teachers of these subjects. The development of cognitive interest, according to age and individual psychological characteristics of students, is one of the most important factors of the educational process, whose influence is undeniable to create a conducive atmosphere of learning. The necessity of joint efforts of teachers in all subjects in solving the problems of teaching and learning and reading interests of students; based on a synthesis of educational heritage Ya Comenius, John. Locke, Rousseau and other great teachers formulated the principle of anticipatory cognitive interests of students, the implementation of which is the most essential prerequisite for successful learning. Forward development of cognitive interests of students, facilitating, deepening and speeding up the process of learning, skills and competencies relevant formation is an important factor in terms of reducing training loads. Development interests of students considered in conjunction with practical training solution eliminating congestion by focusing attention on teacher students master the key components of the content of the subjects.

Keywords: teaching and learning and reading interests of students; priority development of interest in knowledge and desire to learn lessons of educational interests, pedagogical guidance independent reading students, literary discussions, circle work, study overloading students, structuring training material for its value, warning students of educational neglect.

Стаття надійшла до редколегії 12 вересня 2014 року